

Podstawowe prawa obywatela w urzędzie.

Katalog podstawowych praw obywatela w urzędzie sformułowany został w ustawie z dnia 14 czerwca 1960 roku - **Kodeks postępowania administracyjnego** (t.j. Dz.U. z 2000r., poz. 256). Przytoczony akt prawny reguluje sposób załatwiania spraw przez organy administracji publicznej, które zobowiązane są działać na podstawie przepisów prawa, stać na straży praworządności i podejmować wszelkie czynności niezbędne do dokładnego wyjaśnienia stanu faktycznego oraz do załatwienia sprawy, mając na względzie interes społeczny i słuszny interes obywateli.

1. Prawo uzyskiwania informacji.

Organy administracji publicznej są obowiązane do należytego i wyczerpującego informowania stron o przebiegu postępowania administracyjnego. Obywatel ma prawo żądać, żeby urzędnik szczegółowo poinformował go o wszystkich okolicznościach faktycznych i prawnych, które mogą wpłynąć na ustalenie jego praw i obowiązków. Urzędnik ma ponadto dbać o to, aby osoba zainteresowana nie poniosła szkody wynikającej z niezajomości przepisów prawa. W razie wystąpienia jakichkolwiek wątpliwości, obywatel ma prawo zwrócić się o wyjaśnienia do urzędnika zajmującego się sprawą, a urzędnik ma obowiązek udzielić wyczerpujących informacji.

- *podstawa prawna: art. 9 k.p.a.*

2. Prawo udziału w postępowaniu.

Organy administracji publicznej obowiązane są zapewnić stronom czynny udział w każdym stadium postępowania, a przed wydaniem decyzji umożliwić im wypowiedzenie się co do zebranych dowodów i materiałów oraz zgłoszonych żądań. Obywatel, którego praw lub obowiązków dotyczy postępowanie, ma prawo uczestniczenia w tym postępowaniu. W szczególności może on wypowiadać się co do zgromadzonych w sprawie dowodów, może sam przedstawiać dowody, wnosić żądania, wnioski i uwagi jeszcze przed wydaniem decyzji. Obywatel - we własnym interesie – powinien wykazywać inicjatywę, zwłaszcza w zakresie przedstawiania dowodów. Aktywnie uczestnicząc w postępowaniu, ma on możliwość wyjaśnienia okoliczności, które podlegają ocenie urzędnika w trakcie załatwiania sprawy. Obywatel może zostać pozbawiony tego prawa jedynie w ściśle określonych przypadkach, a mianowicie wtedy, gdy sprawę należy załatwić niezwłocznie z uwagi na niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia ludzkiego, albo na grożącą niepowetowaną szkodę materialną. W takiej sytuacji urzędnik musi w dokumentach sprawy zamieścić informację o przyczynie, dla której obywatel pozbawiony był prawa uczestniczenia w postępowaniu.

- *podstawa prawna: art. 10 k.p.a.*

3. Prawo do terminowego załatwienia sprawy przez urząd.

Sprawy powinny być załatwiane w urzędzie bez zbędnej zwłoki. Warunkiem niezwłocznego załatwienia sprawy jest przedstawienie przez zainteresowaną osobę kompletu wymaganych dokumentów. W sytuacji, gdy konieczne jest wyjaśnienie wątpliwości dotyczących sprawy, urzędnik powinien to uczynić oraz rozstrzygnąć sprawę w ciągu jednego miesiąca od dnia złożenia wniosku wraz z dokumentami. Jeżeli sprawa jest wyjątkowo skomplikowana, urzędnik ma dwa miesiące na jej rozpatrzenie. W takiej sytuacji powinien o spodziewanym przekroczeniu terminu powiadomić zainteresowanego, podając przyczyny zwłoki i wskazać nowy termin załatwienia sprawy. Jeżeli strona wnosi odwołanie od decyzji lub postanowienia do organu wyższego stopnia, wówczas ta instancja powinna rozstrzygnąć sprawę w ciągu jednego miesiąca.

- *podstawa prawna: art. 35 i art. 36 oraz art. 12 k.p.a.*

4. Prawo do złożenia skargi, wniosku i petycji.

Każdy obywatel ma prawo składać wnioski, skargi i petycje w związku z działalnością urzędu. Może je składać we własnym imieniu, a także w imieniu innych osób, jeżeli uzyska na to ich zgodę.

Przedmiotem skargi może być w szczególności zaniechanie lub nienależyte wykonywanie zadań przez właściwe organy albo przez ich pracowników, naruszenie praworządności lub słusznych interesów obywateli, a także przewlekłe lub biurokratyczne załatwianie spraw.

Przedmiotem wniosku mogą być w szczególności sprawy ulepszenia organizacji, wzmocnienia praworządności, usprawnienia pracy i zapobiegania nadużyciom, ochrony własności, lepszego zaspokajania potrzeb ludności.

- *podstawa prawna: art. 63 Konstytucji oraz art. 221, 227 i 241 k.p.a.*

Przedmiotem petycji może być żądanie, w szczególności zmiany przepisów prawa, podjęcia rozstrzygnięcia lub innego działania w sprawie dotyczącej podmiotu wnoszącego petycję, życia

zbiorowego lub wartości wymagających szczególnej ochrony w imię dobra wspólnego, mieszczących się w zakresie zadań i kompetencji adresata petycji.

- *podstawa prawna: ustawa z dnia 11 lipca 2014 roku o petycjach (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz.870).*

5. Prawo złożenia odwołania do organu wyższego stopnia.

Obywatel ma prawo złożenia odwołania od decyzji wydanej przez organ pierwszej instancji. Informacja o tej możliwości zamieszczona winna być w decyzji wraz z pouczeniem do jakiej instancji i w jakim terminie można wnieść odwołanie. Odwołanie wnosi się do organu wyższej instancji w ciągu 14 dni, za pośrednictwem organu, który wydał decyzję. Brak jest szczególnych wymogów jakim musi odpowiadać odwołanie. Wystarczy jeżeli z jego treści wynika, że obywatel jest niezadowolony z rozstrzygnięcia. Warto jednakże dla poparcia swego stanowiska przywołać argumenty faktyczne i prawne, które mogą mieć znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy przez organ wyższej instancji. Jeżeli sprawa jest bardziej skomplikowana przy konstruowaniu odwołania można skorzystać z pomocy radcy prawnego lub adwokata. W momencie wniesienia odwołania następuje wstrzymanie wykonania decyzji. Nie dotyczy to jednakże tych decyzji, z których treści wynika, że wykonane muszą być natychmiast lub ich natychmiastowe wykonanie następuje z mocy ustawy.

-*podstawa prawna: art. 127-138 k.p.a.*

6. Prawo zaskarżania do sądu administracyjnego.

Jeżeli decyzja jest niezgodna z prawem, strona może ją zaskarżyć do sądu administracyjnego. Sądy administracyjne sprawują kontrolę działalności administracji publicznej. Strona niezadowolona z rozstrzygnięcia sprawy przez organ administracji i przekonana o swoich racjach, po wyczerpaniu środków zaskarżenia, może wnieść skargę w tej sprawie do sądu administracyjnego. Uprawnionym do wniesienia skargi jest każdy, kto ma w tym interes prawny, a zatem każdy, czyjego praw lub obowiązków dotyczy zaskarżana decyzja. Kilku uprawnionych do wniesienia skargi może w jednej sprawie występować w roli skarżących, jeżeli ich skargi dotyczą tej samej decyzji. Skargę można wnieść w terminie 30 dni od dnia doręczenia skarżącemu rozstrzygnięcia w sprawie. Skargi nie wnosi się bezpośrednio do sądu, lecz za pośrednictwem organu, który wydał decyzję. Zastosowanie tej konstrukcji pozwala m. in. na zapoznanie się organu z treścią skargi, udzielenie odpowiedzi na nią, a przede wszystkim na uwzględnienie skargi w całości, jeśli organ uzna ją za zasadną. W takim przypadku nie dojdzie do przekazywania skargi do sądu i sprawa zakończy się na etapie czynności dokonanych przez organ.

- *podstawa prawna: ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 roku – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 2325).*

Starosta Jarosławski zaprasza mieszkańców do korzystania z darmowej pomocy prawnej, w tym także z mediacji

Nieodpłatna pomoc prawna, nieodpłatne poradnictwo obywatelskie i nieodpłatna mediacja przysługuje osobie uprawnionej, która nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej, w tym osobie fizycznej prowadzącej jednoosobową działalność gospodarczą niezatrudniającej innych osób w ciągu ostatniego roku

Zapisy: tel. (016) 624 62 62 w dni robocze w godz. 7.00 do 15.00

e-mail: kontrola@powiat.jaroslaw.pl

Artykuł publikowany jest w ramach edukacji prawnej prowadzonej na rzecz mieszkańców Powiatu Jarosławskiego przez Starostę Jarosławskiego

MINISTERSTWO
SPRAWIEDLIWOŚCI

www.ms.gov.pl

